

Literatur.

Jul. Schovelin: Ølskattens Virkninger Resultater af en enquête-mæssig Undersøgelse af Øl- og Brændevins-Forbruget i Danmark 1890—92 Kbh. 1893 82 S.

Diskussionen om de stærke Drikke i Danmark har fra Tid til anden fremvist flere Forskydninger. For ikke at tale om, at den Vantro, hvormed man fra først af modtog Statistikens Oplysninger om det ualmindelig store Forbrug af stærke Drikke i Danmark, nu tildels er overvunden, — er det snart den ene, snart den anden Drik, der har været Syndebukken. I en Række af Aar stod det for mange som en Velgerning for Samfundet at indføre bajersk Øl som almindelig Drik i Stedet for Brændevin og Hvidtøl. Saa blev man opmærksom paa Farerne ved denne Drik, det bajerske Øl blev skildret som en Ødelæggelse for Samfundet og Frasen om »den fattige Mands Snaps«, der ikke maatte fordyres, serveredes rundt omkring ved politiske Møder. Nu er Reaktionen mod denne Opfattelse i Opmarsch, efterat det har vist sig, at Forbruget af det bajerske Øl er taget en Del af som Følge af Ølskatten, og at Befolkningens brede Lag vender sig til det lavt beskattede Brændevin og den saakaldte Cognac, der vel i Virkeligheden som oftest er forklædt Brændevin. For at undersøge denne Ændring i Forbruget har Kontorchef Schovelin skaffet sig Oplysninger fra en Mængde Forbrugsforeninger, Beværtninger og Gæstgiverier Landet rundt, og derved tilvejebragt et interessant Billede af Ølskattens Virkninger i de forskellige Samfundslag. Disse Virkninger vise sig baade paa Landet og i By-

Literatur.

Jul. Schovelin: Ølskattens Virkninger Resultater af en enquête-mæssig Undersøgelse af Øl- og Brændevins-Forbruget i Danmark 1890—92 Kbh. 1893 82 S.

Diskussionen om de stærke Drikke i Danmark har fra Tid til anden fremvist flere Forskydninger. For ikke at tale om, at den Vantro, hvormed man fra først af modtog Statistikens Oplysninger om det ualmindelig store Forbrug af stærke Drikke i Danmark, nu tildels er overvunden, — er det snart den ene, snart den anden Drik, der har været Syndebukken. I en Række af Aar stod det for mange som en Velgering for Samfundet at indføre bajersk Øl som almindelig Drik i Stedet for Brændevin og Hvidtøl. Saa blev man opmærksom paa Farerne ved denne Drik, det bajerske Øl blev skildret som en Ødelæggelse for Samfundet og Frasen om »den fattige Mands Snaps«, der ikke maatte fordyres, serveredes rundt omkring ved politiske Møder. Nu er Reaktionen mod denne Opfattelse i Opmarsch, efterat det har vist sig, at Forbruget af det bajerske Øl er taget en Del af som Følge af Ølskatten, og at Befolkningens brede Lag vender sig til det lavt beskattede Brændevin og den saakaldte Cognac, der vel i Virkeligheden som oftest er forklædt Brændevin. For at undersøge denne Ændring i Forbruget har Kontorchef Schovelin skaffet sig Oplysninger fra en Mængde Forbrugsforeninger, Beværtninger og Gæstgiverier Landet rundt, og derved tilvejebragt et interessant Billede af Ølskattens Virkninger i de forskellige Samfundslag. Disse Virkninger vise sig baade paa Landet og i By-

erne. Inden Ølskatten indførtes, var Gaardmandsstanden mere og mere kommen ind paa Forbrug af bajersk Øl; enkelte Steder var det bajerske Øl endog naaet ned til Husmands- og Indsidderklassen, f. Ex. under Høsten. I alt dette er der ved Ølskattens Indførelse sket store Forandringer. Undertiden har Afholdsbevægelsen derved faat Vind i Sejlene, og Ølskatten betegner da en virkelig Nedgang i Forbruget af stærke Drikke, men det sædvanlige synes at være, at Øllet trænges tilbage, og afløses af et ofte forholdsvis større Forbrug af Cognac, Brændevin, Kaffe-punsch o. s. v.

Beretningerne afgive tydelige Vidnesbyrd om det uforholdsmæssige Forbrug af stærke Drikke forskellige Steder i Landet. I en fynsk Egn viste det sig saaledes, at Arbejdsmænd paa egen Kost meget almindeligt brugte 2 Potter Brændevin om Ugen (altsaa over 100 Potter om Aaret); et Teglværk med 6—7 Arbejdere brugte 600 Potter Brændevin om Aaret. I et Sogn i Jylland brugte Husmændene $1\frac{1}{2}$ Pægl til $\frac{1}{2}$ Pot om Dagen (altsaa 130—180 Potter om Aaret) et andet Sted brugte Husmændene $\frac{1}{2}$ Pot Brændevin daglig (180 Potter aarlig) o. s. v.

Vender man sig til Byerne, viser Forskydningen i Forbruget sig endnu tydeligere end paa Landet. Forfatteren har undersøgt Forholdene paa en Række Kaféer og Beværtninger, klassificerede efter det Publikum, der søger til dem. Billedet er noget nær det samme i Provinsbyerne og København. De bedre stillede Samfundsklasser synes herefter ikke at have forandret deres Forbrug af bajersk Øl efter Ølskattens Indførelse; Smaaborgernes Forbrug af Øl er vistnok taget lidt af, medens Cognac nydes i lidt større Omfang

Derimod kan der konstateres en tydelig Forandring for Arbejderstandens Vedkommende. Blandt de bedre stillede Arbejdere synes det samlede Forbrug af absolut Alkohol omtrent uforandret, men saaledes at Cognac og Brændevin tildels har erstattet Øllet; men i den brede Arbejderklasses Beværtninger, hvor det bajerske Øl var traadt stærkt i Forgrunden, inden Ølskatten kom, er Forholdet blevet det, at det forøgede Brændevins og Cognacsforbrug betegner en betydelig større Mængde Alkohol end det bajerske Øl, der er fortrængt.

Disse Oplysninger kaste Lys over den officielle Statistiks Resultater. Denne viser en Nedgang i Ølforbruget, en Opgang i Brændevinsforbruget, og det samlede Resultat heraf er en Stigning af nogle Procent af Forbruget af absolut Alkohol. Men dels er det vanskeligt af et Par enkelte Aars Statistik at komme paa det rene med det virkelige Forbrug i det paagældende Tidsrum, alene af den Grund at man ikke ved, hvor stort et Kvantum, Industrien lægger Beslag paa, og dels har det den største Interesse at faa at vide, i hvilke Samfundslag den mulige Forandring i Forbruget er forgaaet. Dette fremgaar af Kontorchef Schovelins Undersøgelse. Ølforbruget har i visse Samfundsklasser vist sig let paavirkeligt selv af en saa moderat Prisforhøjelse, som Ølskatten fremkaldte, men til Gengæld er Brændevin og Cognac trængt frem i Ly af den lave Beskatning, og den simple Følge af denne Kendsgerning maa være Kravet om en Fordyrelse ogsaa af disse sidste Drikkevarer. Anmelderen udtaler det Haab, at Schovelins Undersøgelse maa bidrage til en saadan Foranstaltningens Gennemførelse, og at Resultatet ikke maa indskrænke sig til, at det bajerske Øl atter

bliver fremhævet som en forholdsvis uskadelig Drik, og vinder Terræn fra Cognac og Kaffepunsch.

Naar Forfatteren til Slutning hævder, at man ved tidligere Diskussioner om det bajerske Øl er gaaet ud fra som en Forudsætning, at det stigende Ølforbrug var kommet som et Tillæg til Forbruget af stærke Drikke, medens Brændevinsforbruget ikke var blevet synderlig formindsket i den sidste Menneskealder, og anker over, at jeg i mit Skrift: Drikfældigheden i Danmark (Kbh. 1888) har fremført den samme Betragtning »uden nærmere Redegørelse og Kommentar«, saa er dette en Misforstaaelse. For andre Forfattere kan jeg ikke svare, men mine Udtalelser i det paagældende Skrift tør jeg fuldt ud staa ved. De gaa ud paa: at Brændevinsproduktionen »snarest er noget i Aftagen, og at den i alt Fald nu (altsaa i 1888) ikke er større end for nogle og tyve Aar siden, skønt Befolkningen er tiltaget en Del i dette Tidsrum, men hertil knytter sig et Forbrug af bajersk Øl, der synes at voxe stærkt, og maaske har virket noget til at trænge Brændevin tilbage«. Jeg har altsaa ikke overset de forskellige stærke Drikkes Solidaritet, selv om denne ved det her anmeldte Skrift er kommet frem i langt stærkere Belysning.

Harald Westergaard.

Wissenschaftliche Gutachten über die Währungsfrage
Berlin 1893.

Deutsches Wochenblatt opfordrede i Sommeren 1893 forskellige Nationaløkonomer i og udenfor Tyskland til at udtale sig om Møntspørgsmaalet og har i det nævnte lille Hæfte samlet Særtryk af sex saadanne